

Jenö Benedek

Niektóre problemy adwokatury w Węgierskiej Republice Ludowej

Palestra 3/10(22), 40-51

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od Redakcji

Korzystając z pobytu w Polsce sekretarza generalnego Zrzeszenia Prawników Węgierskich dra Jenő Benedeka, Komitet Redakcyjny „Palestry” zwrócił się do niego z prośbą o napisanie artykułu na temat sytuacji prawnej adwokatury na Węgrzech. Artykuł ten, uprzejmie nadesłany nam przez Autora w wersji francuskiej, zamieszczamy poniżej w tłumaczeniu polskim.

JENŐ BENEDEK

Niektóre problemy adwokatury w Węgierskiej Republice Ludowej

Zarówno na Węgrzech, jak i w innych krajach demokracji ludowej adwokatura ma przed sobą do spełnienia poważne zadania polityczne i społeczne.

Mimo że charakter, rola polityczna i zadania adwokatury uległy — w porównaniu z sytuacją w ustroju burżuazyjnym — znacznej zmianie, będącej następstwem ewolucji socjalistycznej, głębokie przeobrażenia, jakim uległo społeczeństwo węgierskie w wyniku wyzwolenia i dążenia do budowy socjalizmu, nie zmniejszyły zupełnie roli adwokatów w społeczeństwie.

Przed wyzwoleniem adwokatura na Węgrzech była przeważnie na usługach klasy kapitalistyczno-feudalnej.

W warunkach kapitalizmu większość adwokatów uważała za główne swoje zadanie realizację praw kapitalistów. Dla adwokata było to istotnie bardzo popłatne, jeżeli chodzi o finansowy punkt widzenia.

Dzięki swemu pochodzeniu i stosunkom bardzo wielu adwokatów mogło odgrywać poważną rolę w społeczeństwie, przenikając do organizacji o znaczeniu kluczowym w życiu politycznym, społecznym i gospodar-

czym. Liczni adwokaci stawali się deputowanymi lub ministrami albo też zajmowali inne ważne stanowiska w życiu politycznym. W ostatnim Zgromadzeniu Narodowym przed wyzwoleniem adwokaci stanowili 20% jego członków.

Działalność rozwijana w tym okresie przez adwokatów w dziedzinie nauki również nie może być niedoceniona. W okresie przed wyzwoleniem liczne grono adwokatów zajmowało się pracą naukową, współuczestnicząc w ten sposób w wypracowaniu podstaw teorii państwa i prawa, odpowiadających interesom klasy panującej. Stąd uzasadniona podstawa do twierdzenia, że przed wyzwoleniem adwokaci odgrywali na Węgrzech bardzo poważną rolę w społeczeństwie i w polityce.

Naturalnie, również przed wyzwoleniem istniała na Węgrzech niewielka grupa adwokatów, która ze względu na swe pochodzenie, sytuację socjalną lub przekonania polityczne podtrzymywała ewolucję demokratyczną, walcząc w procesach o interesy ludzi pracy i broniąc oskarżonych o przestępstwa polityczne. Nieznacznej liczbie adwokatów udało się zapoznać z podstawami marksizmu-leninizmu i uświadomić sobie znaczenie dla rozwoju społeczeństwa ideologii klasy pracującej i socjalizmu naukowego. Większość jednak adwokatów, a zwłaszcza ci, którzy stanowili tzw. górną warstwę, widziała dla swoich własnych interesów platformę wspólną z interesami klas posiadających.

W warunkach socjalizmu adwokaci stoją wobec zupełnie odmiennych zadań w społeczeństwie. W obecnym państwie węgierskim działalność adwokatów musi zmierzać do pełnej realizacji praw ludzi pracujących oraz do zagwarantowania — w możliwie największym stopniu — prawidłowego funkcjonowania sądów i obrony praworządności socjalistycznej.

Pomagając w realizacji, odpowiednio do zasad praworządności socjalistycznej, praw zagwarantowanych przez ustawę jednostkom i organizacjom i udzielając im pomocy prawnej w ramach ustawy, adwokaci spełniają ważną funkcję społeczną. Przyczyniając się do umocnienia ustroju demokratycznego, legalności socjalistycznej i wiary ludzi pracujących w porządek rewolucyjny, wpływają tym samym na pogłębienie stosunków pomiędzy organizacjami państwowymi a masami.

Treść społeczna albo charakter działalności adwokatów może być obecnie zdefiniowana jako działalność mająca na celu realizację w szerokim zakresie i w różnorodnych kierunkach praw zagwarantowanych obywatelom przez ustawy odpowiednio do warunków społeczeństwa socjalistycznego.

Warunki ewolucji socjalistycznej pozwalają adwokatom na rozwijanie działalności zawodowej w dziedzinie prawa cywilnego, karnego, prawa pracy, prawa administracyjnego i w innych dziedzinach prawa.

Zmiany, które w tak szybkim tempie nastąpiły w strukturze i sposobie wykonywania zawodu adwokata, nie spowodowały wprowadzenia radykalnej zmiany poglądów wśród większości członków zawodu, doprowadziły jednak praktycznie do zrozumienia tendencji demokratyczno-ludowych i do przyjęcia w zasadzie — jako punktu oparcia — polityki partii komunistycznej i ideologii marksistowsko-leninowskiej.

Większość adwokatów nie zdołała jeszcze przezwyciężyć swej ideologii burżuazyjnej lub drobnomieszczańskiej. Ogólnie rzecz biorąc, ideologia burżuazyjna charakteryzuje jeszcze dziś mentalność znacznej części członków zawodu, jak i ich postawę społeczną. Są to głównie te osoby, które w okresie kontrrewolucji usiłowały zniszczyć dorobek socjalistyczny w organizacji adwokatury. Z inicjatywy tych właśnie adwokatów zostały powołane „komisje rewolucyjne”, które z izb adwokackich skreśliły członków władz wybranych według systemu demokratycznego i zgodnie z ustawą i które zarazem zabroniły adwokatom-komunistom wykonywania zawodu w razie sprawowania jakichkolwiek funkcji w organizacjach państwowych lub demokratycznych. Komisje te wykorzystywały kilka tygodni swych rządów po to, aby wpisać na listę adwokatów już przedtem skreślonych lub też takich, którym został wielokrotnie odmówiony wpis z powodu ich przeszłości sądowej lub postawy politycznej czy moralnej przed kontrrewolucją.

W wyniku tych poczynań szeregi adwokatury zostały uzupełnione pewnymi elementami, których obecność w zawodzie była niepożądana. Była to jedna z przyczyn uzasadniających konieczność zrewidowania list adwokatów i wyeliminowania z nich tych, którzy z powodów politycznych, społecznych albo moralnych nie okazali się godnymi tego, by pozostawać w szeregach adwokatury.

Chcąc w sposób obiektywny ocenić przeprowadzone zrewidowanie list adwokatów, nie możemy pominąć faktu, że przecież setki obywateli zwracają się codziennie do adwokatów, żądając w swych sprawach porady, informacji lub jakiegokolwiek innej pomocy prawnej. Otóż sposób, w jaki adwokat informuje ludzi pracy zwracających się do niego w sprawach dotyczących wydanych ustaw lub zarządzeń władz albo dotyczących polityki prowadzonej przez rząd w dziedzinie ustawodawstwa itd., nie może być żadną miarą obojętny dla państwa. Adwokaci mogą mieć — i niewątpliwie mają — duży wpływ na rozwój opinii publicznej. W związku z tym zawód adwokata ma niewątpliwie cha-

rakter polityczny, dla władz więc nie może być obojętne, czy dane osoby są wrogami ustroju, czy też są lojalnie ustosunkowane do niego.

Ewolucja prawa na Węgrzech po wyzwoleniu nie objęła zawodu adwokackiego ogólną regramentacją, która byłaby dostosowana do nowych warunków społecznych.

Zbyt długie oczekiwanie na rozstrzygnięcie niektórych zasadniczych zagadnień dotyczących tak sposobu wykonywania zawodu, jak i jego organizacji i zadań spowodowało opóźnienie generalnego uregulowania sprawy adwokatury na Węgrzech.

Przed rokiem 1958 organizację zawodu adwokackiego regulowały przepisy prawa IV z roku 1937, zawierające statut adwokatury. Przepisy te, rzecz prosta, odpowiadały wymaganiom ustroju kapitalistycznego.

Po wyzwoleniu najbardziej rażące dyspozycje zostały wprowadzone przez ustawodawcę usunięte, wielka jednak liczba przepisów przetrwała, stworzonych przez dawne prawo i nie mogących zapewnić adwokatom wypełnienia przez nich nowych zadań, pozostała w mocy. Spontaniczny rozwój wypadków spowodował konieczność ustawowego uregulowania niektórych fundamentalnych kwestii odpowiednio do wymagań aktualnego etapu budowy socjalizmu.

W szeregu przeobrażeń o charakterze socjalistycznym szczególnie ważną rolę odgrywają zespoły adwokackie, stanowiące ramy nowego typu, w których jest wykonywany zawód.

Taka forma wykonywania zawodu stanowi niewątpliwie wyższy stopień ewolucji w porównaniu z wykonywaniem zawodu indywidualnie. Przyczynia się ona niewątpliwie skuteczniej do zapewnienia rozwoju adwokatury z punktu widzenia politycznego i zawodowego, sprzyja rozwojowi zmysłu kolektywnego i koncepcji wspólnej pracy. Wprowadzenie zaś systemu proporcjonalnego rozdziału dochodów pozwala jednocześnie na zapewnienie pomocy materialnej potrzebującym jej adwokatom.

Dzięki temu że bardzo wielu adwokatów oceniło pozytywnie korzyści, jakie można będzie osiągnąć ze wspólnego wykonywania zawodu, poważna liczba zespołów adwokackich powstała na Węgrzech w sposób całkowicie spontaniczny, bez żadnej dyrektywy w tym kierunku z góry.

Organizacja zespołów adwokackich nie była uregulowana ustawowo w sposób zadowalający, podobnie jak prawa i obowiązki ich członków lub inne ważne kwestie. Następstwem tego było, że w wielu wypadkach dyspozycje zawarte w statutach zespołów nie były przestrzegane. Tak samo brak uregulowania dużej liczby problemów wynikających

przy wykonywaniu tej nowej formy zawodu adwokackiego, co przeszkadzało rozwojowi zespołów, często narażał ludzi pracujących na dotkliwą szkodę.

Kontrrewolucja październikowa za jedno z naczelných swych zadań uznała rozwiązanie zespołów adwokackich jako organizacji typu socjalistycznego.

W atmosferze kontrrewolucji liczne zespoły same uznały się za rozwiązane. Nazajutrz jednak po kontrrewolucji adwokaci, którzy zrozumieli, jakie korzyści zapewniają im zespoły adwokackie, postarali się rekonstruować dawne zespoły bądź też pozakładali nowe. Okoliczności te wykazały konieczność niezwłocznego uregulowania problemów związanych z wykonywaniem zawodu adwokackiego, a rezultatem tego był dekret Nr 12 z roku 1958 o zawodzie adwokackim i organizacji adwokatury.

Dekret ten zawiera szczegółowe przepisy dotyczące obowiązków adwokata, ustala zasady ogólne zawodu, w szczególności prawa i obowiązki adwokata wypływające z jego mandatu, oraz reguluje wysokość honorariów adwokata i jego prawo do niektórych świadczeń socjalnych i do emerytury. Poza tym dekret zawiera szczegółowe przepisy dotyczące zespołów adwokackich i ich organizacji, ustala zasady działalności izby adwokackiej i rady narodowej adwokatów, rozstrzyga zagadnienia związane z kontrolą pracy adwokata i działalności organizacji adwokackich, wreszcie podaje przepisy formalne i materialne regulujące sytuację aplikantów adwokackich oraz przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Jedną z najważniejszych dyspozycji dekretu jest wprowadzenie ogólnego systemu zespołów adwokackich, mających od tego czasu stanowić z punktu widzenia organizacyjnego socjalistyczną formę wykonywania zawodu adwokackiego. Indywidualne wykonywanie zawodu — to tylko wyjątek od zasady ogólnej.

Zespół adwokacki tworzony dobrowolnie stanowi formę wykonywania zawodu opartą na współpracy jego członków, związanych stosunkami ideologicznymi i zawodowymi, oraz na niezależności organizacji. Średnia liczba członków zespołu waha się między 14 a 16.

Wzajemne stosunki członków zespołu cechuje fakt, że przy równych prawach i obowiązkach prawa te i obowiązki uzależnione są, jeśli chodzi o ich wyniki, od jakości i ilości wkładu każdego we wspólną pracę. Nacelowane są one duchem koleżeństwa, wzajemną współpracą i realizowaniem w różnych kierunkach interesów społecznych.

Zespół adwokacki ma osobowość prawną. Najważniejszym z jego organów jest zebranie ogólne członków. Podkreśla ono charakter demokratyczny zespołu. Jeśli wziąć pod uwagę liczbę spraw podlegających kompetencji zebrania ogólnego, to należy dojść do wniosku, że ma ono charakter kolektywu, będącego z punktu widzenia organizacyjnego formą wykonywania zawodu o typie socjalistycznym.

Zgodnie z art. 23 i 24 dekretu kierownik zespołu obowiązany jest zwoływać zebranie ogólne członków co trzy miesiące; ponadto zebranie ogólne powinno być zwołane na żądanie jednej trzeciej liczby członków, jak również wtedy, gdy zachodzi konieczność zwołania. Do powzięcia decyzji wymagana jest obecność jednej trzeciej części ogółu członków. Do ważności decyzji potrzebne jest uchwalenie jej przez jedną trzecią obecnych.

Do zakresu działania zebrania ogólnego należą następujące sprawy:

- 1) przyjęcie do zespołu członków lub aplikantów,
- 2) wybór kierownika zespołu i określenie wysokości jego uposażenia,
- 3) zawarcie i rozwiązywanie umowy o pracę z pracownikami zespołu,
- 4) uchwalenie budżetu, zatwierdzenie podziału dochodów i powzięcie uchwały co do użycia funduszu rezerwowego,
- 5) ustalenie urlopów członków zespołu,
- 6) badanie sprawozdania przedstawionego przez kierownika i przez członków zespołu co do działalności zawodowej każdego z nich, przedyskutowanie pracy każdego z członków zespołu i jej rozwoju, jak również wyników kontroli zespołu dokonanej przez instytucje nadzórne,
- 7) powzięcie decyzji w sprawie skarg złożonych przeciwko decyzjom lub zarządzeniom kierownika zespołu,
- 8) przedstawienie izbie adwokackiej wniosków dotyczących zespołu.

W ten sposób zebranie ogólne, będąc zwierzchnim *forum* organizacji, decyduje na podstawie uchwały członków o najbardziej istotnych sprawach zespołu. Nadto zebranie ogólne, stanowiąc kolektyw członków, ma na celu podniesienie poziomu wspólnej pracy oraz przygotowania zawodowego i ogólnego członków.

Z punktu widzenia pracy zespołowej należy podkreślić szczególne znaczenie tego przepisu dekretu, który przewiduje badanie przez zebranie ogólne sprawozdań z działalności składanych z jednej strony przez kierownika, z drugiej zaś przez członków zespołu. Sprawozdanie kierownika zespołu z jego własnej działalności i jego własnej pracy pozwala członkom zespołu wpływać na polepszenie ogólnych warunków

związanych z kierownictwem zespołu oraz na polepszenie metod kolektywnej pracy. Z drugiej strony dyskusja nad działalnością osobistą członków zespołu daje wielkie możliwości krytyki i pogłębionej analizy pracy zawodowej członków, a tym ostatnim — możność wzbogacenia ich przygotowania zawodowego.

Dekret zobowiązuje zebranie ogólne do powzięcia kroków w celu zorganizowania przez członków zespołu szkolenia zawodowego. Aby zadość uczynić temu obowiązkowi, zespoły wpisują zazwyczaj na porządek dzienny zebrania ogólnego dyskusję nad jakimś ważniejszym dekretem. Pozwala to członkom zespołu rozwinąć ich poglądy na różne zagadnienia prawne i przeprowadzić dyskusję nad zagadnieniami politycznymi, społecznymi i prawnymi wiążącymi się z danym dekretem. Jednocześnie pozwala to członkom zespołu na śledzenie ewolucji w dziedzinie ustawodawstwa. Są zespoły, które nie poprzestają na dyskusowaniu nad normami prawa pozytywnego, lecz idą dalej, wpisując na porządek dzienny zebrań ogólnych dyskusję nad pewnymi zagadnieniami prawnymi ważnymi z punktu widzenia doktryny lub polityki prawa. Dyskusje takie sprzyjają rozwojowi wiadomości teoretycznych wśród członków zespołu.

Należy wreszcie podkreślić pewną kompetencję zebrania ogólnego w sprawach drobnych wykroczeń członków zespołu. Dekret uprawnia kierownika zespołu do podejmowania decyzji w wypadkach popełnienia przez członka zespołu lub aplikanta uchybienia mniejszej wagi, nie stanowiącego wykroczenia dyscyplinarnego. Poprzednio sprawy tego rodzaju należały do kompetencji izby adwokackiej. Zgodnie z dekretem z roku 1958 członek zespołu bądź aplikant ma prawo wniesienia skargi na zarządzenie kierownika zespołu i wówczas skargę tę rozstrzyga zebranie ogólne. Zezwalając na załatwianie w opisany wyżej sposób spraw mniejszej wagi bez uciekania się do złożonej procedury, przepis ten czyni zadość wymaganiom decentralizacji, a jednocześnie odpowiada duchowi demokratyzmu, który dąży do tego, aby w sprawach mniejszej wagi decyzja była pozostawiona osobom bezpośrednio zainteresowanym.

Zebranie ogólne odgrywa poważną rolę w rozdziale dochodów zespołu i tym samym przy ustaleniu dochodu każdego z członków. Rozdział dochodów musi mieć na względzie zarówno bezpośredni impuls materialny, jak i konieczność zabezpieczenia warunków materialnych funkcjonowania zespołu jako całości; przy ustalaniu dochodu poszczególnych członków zespołu muszą być brane pod uwagę względy społeczne.

W zespołach adwokackich rozdział dochodów następuje co miesiąc i odbywa się na podstawie uchwał zebrania ogólnego. Ponieważ dyrektywy

ogólne dotyczące rozdziału dochodów mają charakter obligatoryjny, zebranie ogólne nie może wyjść poza ich ramy i musi ograniczyć się przy rozdziale dochodów do ustalania kwot bez naruszenia zasad ogólnych rządzących rozdziałem dochodów.

Z dochodu ogólnego potrąca się przede wszystkim wydatki ciężące na samym zespole, jak np. podatki, świadczenia socjalne, emerytury, wpłaty do izby adwokackiej, uposażenia pracowników itp. Po dokonaniu tych potrąceń zespół ma obowiązek utworzenia funduszu rezerwowego, opartego na podstawie średniego dochodu członków, który zmniejsza dochód netto i jest przeznaczony na zakup mebli, książek itp. oraz na zaspokojenie innych wydatków związanych z wykonywaniem zawodu. Jeżeli średni dochód nie przekracza 3 000 forintów, potrącenia na fundusz rezerwowy wynoszą 5%, a jeśli przekracza tę kwotę, na fundusz rezerwowy odlicza się dodatkowo 10%.

Niezależnie od funduszu rezerwowego pewna część dochodu czystego przeznaczona jest na utworzenie funduszu dystrybucyjnego. Fundusz ten idzie do podziału pomiędzy członków zespołu z uwzględnieniem ich sytuacji społecznej, osobistej i rodzinnej.

Fundusz dystrybucyjny może być również użyty dla lepszego wyrównania dochodów uzyskiwanych przez członków. Z funduszu tego mogą być przyznawane premie tym członkom zespołu, którzy są obciążeni sprawami nie płatnymi, dotknięci są wyjątkowym wydatkiem lub też biorą czynny udział w sprawach zespołu.

Po dokonaniu odliczeń na fundusz rezerwowy i na fundusz dystrybucyjny reszta dochodu czystego ulega podziałowi pomiędzy członków zespołu proporcjonalnie do kwot wpłaconych do kasy zespołu za sprawy prowadzone przez każdego z nich. Powyższy system rozdziału dochodu odpowiada tak interesom osobistym członków zespołu, jak i interesowi ogólnemu, znajdującemu swój wyraz w wykonywaniu zawodu w formie zespołowej.

Zarówno w systemie i w organizacji zespołów adwokackich, jak i we wspólności pracy, a jeszcze bardziej w zasadach rządzących rozdziałem dochodów, znajduje swój wyraz treść socjalistyczna zespołów adwokackich. Istotnie, w zespołach adwokackich realizuje się w pełni współpraca z punktu widzenia ideologicznego, politycznego i zawodowego adwokatów tworzących zespoły i ponoszących ciężar wydatków związanych z utworzeniem zespołów. Zespoły ułatwiają swoim członkom nabycie wiadomości specjalnych, dają im możliwość wzajemnego zastępowania siebie, korzystnej wymiany doświadczeń i wzajemnej kontroli.

wreszcie proporcjonalnego i sprawiedliwego podziału pracy w łonie zespołu.

Stosunki powyższe sprzyjają utwierdzeniu członków zespołu w należyтым rozumieniu interesów społeczeństwa i w rozwinięciu w nich postawy odpowiadającej koncepcjom moralnym ustroju socjalistycznego oraz w przestrzeganiu wymagań etycznych w stosunkach pomiędzy adwokatem a klientem. Wszystko to przyczynia się do wzmocnienia kredytu, jakim cieszą się adwokaci, i do podniesienia ogólnej ich wartości społecznej w oczach opinii publicznej.

Omawiając sytuację prawną, w której znajdują się adwokaci na Węgrzech, niepodobna pominąć okoliczności bardzo istotnej, mianowicie tego, że w roku ubiegłym została także uregulowana sytuacja prawna radców prawnych przedsiębiorstw.

Dzięki ewolucji socjalistycznej w dziedzinie ekonomii narodowej i rozwojowi socjalistycznych form własności rozwinęła się także poza sferą działalności tradycyjnie zarezerwowanej dla prawników specjalna kategoria adwokatów-radców prawnych przedsiębiorstw państwowych.

Adwokaci-radcowie prawni są pracownikami formacji prawniczej. Pozostają oni w stosunku pracy do przedsiębiorstwa, które reprezentują, obowiązani są do załatwiania wszystkich spraw natury prawnej danego przedsiębiorstwa i poświęcają swoją wiedzę prawniczą sprawie funkcjonowania danego przedsiębiorstwa zgodnie z jego przeznaczeniem. W gruncie rzeczy adwokaci-radcowie prawni przedsiębiorstw są adwokatami przedsiębiorstw, którzy poza znajomością prawa ogólną lub specjalną powinni posiadać dobrą znajomość wielu zagadnień ściśle związanych z administracją przedsiębiorstwa, z pracą jego pracowników oraz z usytuowaniem przedsiębiorstwa w stosunku do całokształtu gospodarki narodowej.

Poprzednia działalność adwokata i działalność radcy prawnego przedsiębiorstwa nie były ograniczone ani z punktu widzenia organizacji, ani też jeśli chodzi o sferę działalności jednego i drugiego. Adwokaci-radcowie prawni przedsiębiorstw mogli reprezentować przedsiębiorstwa państwowe i jednocześnie podejmować się obrony interesów poszczególnych jednostek. Było to prostą konsekwencją tego, że figurowali na liście adwokatów. Nie było zatem ściśle formalnej różnicy między adwokatami a radcami prawnymi. W następstwie, z punktu widzenia sfery działalności, sytuacja adwokatów i radców prawnych stała się przedmiotem parokrotnej reglamentacji. Dekret z 1955 r. zabronił wpisywania na listę adwokatów radców prawnych i jednocześnie wprowadził pewne ograniczenia sfery działalności radców prawnych. Od roku 1955

radcowie prawni przedsiębiorstw nie mogli zatem podejmować się obrony interesów poszczególnych jednostek. Natomiast adwokaci mogli w dalszym ciągu podejmować się obrony zarówno poszczególnych osób, jak i przedsiębiorstw państwowych. W ten sposób dekret z 1955 r. stwarzał w pewnym stopniu nierówność w sytuacji adwokatów i radców prawnych. Sytuację tę uregulował dekretem Nr 33 z 1958 r. rewolucyjny rząd robotniczo-chłopski. Dekret ten ustala zasadę, że tylko adwokaci-radcowie prawni przedsiębiorstw, pozostający w stosunku pracy względem danego przedsiębiorstwa, mogą prowadzić sprawy przedsiębiorstwa. Dekret postanawia, że z dniem wejścia jego w życie każde zlecenie udzielone przez przedsiębiorstwo państwowe czy to zespołowi adwokackiemu, czy to adwokatowi praktykującemu indywidualnie wygasa bez względu na to, czy miało ono charakter ogólny, czy też dotyczyło jedynie pojedynczego wypadku. W ten sposób zawody adwokata i radcy prawnego zostały na Węgrzech ostatecznie oddzielone od siebie.

W myśl postanowień dekretu radca prawny poza obowiązkiem współdziałania prawnego w realizowaniu przez przedsiębiorstwo praworządności socjalistycznej obowiązany jest zwracać uwagę przedsiębiorstwa na spostrzeżone przez niego naruszenia prawa, w szczególności w dziedzinie obrony własności społecznej, dyscypliny pracy i obrony interesów prawnych pracowników. Jednocześnie radca prawny powinien proponować środki w celu usunięcia spostrzeżonych uchybień. W ten sposób radca prawny przedsiębiorstwa staje się stróżem porządku prawnego w przedsiębiorstwie.

Adwokat-radca prawny przedsiębiorstwa może podejmować się obrony pracowników przedsiębiorstwa, ale tylko w sprawie pozostającej w związku z działalnością pracownika mającą na celu wykonanie jego funkcji lub pracy (np. w procesie karnym lub w procesie cywilnym o odszkodowanie, będących następstwem wypadku spowodowanego przezeń w toku jego pracy). Wynagrodzenie adwokata-radcy prawnego nie może wówczas przekraczać 50% taksy urzędowej przewidzianej dla adwokatów.

Według dekretu rządowego adwokaci mogą podejmować się obrony interesów spółdzielni, które mogą powierzać prowadzenie ich spraw także zespołom adwokackim.

Dekret o radcach prawnych i dekret o wykonywaniu zawodu adwokata stworzyły solidną podstawę do rozwoju w przyszłości tych zawodów i utrwalenia pozycji społecznej osób je wykonywających.

Rozwój gospodarki narodowej daje również podstawę do stworzenia dla adwokatów zdrowych możliwości zabezpieczenia ich własnej egzys-

tencji. Mają oni dzięki temu możliwość znalezienia należnego im miejsca w społeczeństwie kierowanym przez klasę robotniczą.

Stwierdzenie, że sytuacja prawna adwokatów jest obecnie uregulowana, nie oznacza, że wszystkie problemy w tej dziedzinie zostały na Węgrzech rozwiązane. Należy tu z naciskiem podkreślić znaczenie szkolenia ideologicznego adwokatów w duchu marksistowsko-leninowskim. Istnienie w ideologii i mentalności adwokatów rysów drobnomieszczaństwa powoduje, że nie można jeszcze zapewnić w wykonywaniu praktycznym zawodu przez adwokatów niezbędnej równowagi interesów społeczeństwa i interesów osobistych, zwłaszcza natury finansowej.

Wzajemny stosunek tych interesów w mentalności adwokatów wykazuje wpływy burżuazyjne i drobnomieszczańskie, którym ta mentalność podlega. Można często skonstatować, że interes społeczny odgrywa w działalności adwokatów rolę drugorzędną i że ustępuje on interesom osobistym, mianowicie natury finansowej.

Nie negując wagi czynników osobistych jako motoru działania, musimy stwierdzić, że społeczeństwo socjalistyczne dąży trwale do prawdziwej równowagi pomiędzy interesami społeczeństwa a interesami osobistymi.

W dziedzinie wykonywania zawodu adwokackiego stale występuje powrót do pewnych metod burżuazyjnych, polegających na tym, że stosunek adwokata do sprawy, której prowadzenia się podejmuje, i jego postawa w sprawie są określane przez interesy legalne albo nielegalne jego klienta i przez jego wymagania osobiste.

Tego rodzaju praktyka, że adwokat patrzy na sprawę, której się podjął, bardziej z punktu widzenia swego klienta niż z punktu widzenia społeczeństwa i praworządności socjalistycznej, jest jeszcze bardzo rozpowszechniona.

Od adwokata żąda się bynajmniej nie tego, aby w interesie swego klienta nie dopatrywał się jednego z najważniejszych motywów jego decyzji i jego czynności. Ważne jest to, aby tego rodzaju interesy osobiste wysuwane przez klienta nie określały w sposób bezwzględny stosunków pomiędzy adwokatem a jego klientem, choćby te interesy jednocześnie odpowiadały interesowi społeczeństwa. Nie mogą one jednak przeważać, gdy interes lub wymagania klienta nie odpowiadają realnym i obiektywnym warunkom społeczeństwa. Jeżeli przy takim układzie pewne korzyści materialne pchają adwokata do opowiedzenia się za interesami osobistymi klienta zamiast za interesami społecznymi, to wówczas mówimy o metodach burżuazyjnych w wykonaniu zawodu adwokackiego.

Trzeba dążyć do tego, żeby adwokat podporządkował swój stosunek do klienta interesowi społeczeństwa. Jest to przede wszystkim zagadnienie wychowania ideologicznego, ściślej mówiąc, walki ideologicznej.

Tego właśnie wymaga zasadniczo od adwokatów socjalistyczna koncepcja moralności i zasada praworządności socjalistycznej. Jest to jedyna droga, na której adwokaci będą mogli wymóc poszanowanie dla siebie ze strony partii, klasy robotniczej i ogółu naszego ludu pracującego. Przestrzeganie przy wykonywaniu zawodu postawy odpowiadającej koncepcji moralnej naszego narodu, posługiwanie się metodami uczciwymi w stosunku tak do klienta, jak i do każdej innej osoby, poszanowanie władz, przestrzeganie ustaw uchwalonych przez organy konstytucyjne, wychowywanie klientów w duchu świadomości socjalistycznej prawa — oto czego żąda od adwokatów społeczeństwo socjalistyczne.

Codzienną działalność adwokata charakteryzuje analizowanie faktów społecznych, ocena zachowania się ludzi w stosunku do faktów społecznych i zajmowanie stanowiska z punktu widzenia prawa względem tych faktów i postawy ludzkiej.

Właściwością działalności zawodowej adwokata jest to, że zmuszony on jest zajmować się konfliktami powstającymi niekiedy pomiędzy jednostką ludzką a społeczeństwem, a niekiedy między różnymi osobami. Jednakże konflikty te nie mogą być nigdy odrywane od ich kontekstu społecznego.

W kraju naszym ewolucja społeczna stworzyła solidną podstawę do wykonywania zawodu adwokata.

Adwokaci odgrywają coraz bardziej wzrastającą rolę przy realizacji praw przysługujących z mocy ustaw robotnikom, w rozwoju i popularyzowaniu prawa, w umocnieniu praworządności socjalistycznej i rozszerzeniu ustroju demokratycznego.

W toku ewolucji społecznej stosunki pomiędzy adwokatami a ludźmi pracy układają się na podstawie realnej. Fakt ten przyczynia się do zrozumienia przez opinię publiczną znaczenia i wielkiej wagi społecznej pracy wykonywanej przez adwokatów, co z kolei prowadzi do zwiększenia się szacunku, jakim cieszy się stan adwokacki.

Żadna warstwa społeczna nie może się obyć bez odpowiedniej oceny ze strony opinii publicznej. W ustroju naszym każda działalność ludzka posiada swą wartość i zajmuje miejsce, które jej wyznaczają okoliczności aktualnie dominujące w społeczeństwie. W hierarchii tych wartości adwokaci zajmują miejsce poczesne i przynoszące im zaszczyt.